

Adroddiad ar

Ysgol Abercaseg

**Bethesda
Bangor
Gwynedd
LL57 3PL**

Dyddiad yr arolygiad: Mehefin 2025

gan

Estyn, Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg

a Hyfforddiant yng Nghymru

Ynglŷn ag Ysgol Abercaseg

Enw'r darparwr	Ysgol Abercaseg
Awdurdod lleol	Cyngor Gwynedd
Iaith y darparwr	Cymraeg
Categori ysgol yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg	Cymraeg
Math o ysgol	Cynradd
Cymeriad crefyddol	*
Nifer y disgyblion ar y gofrestr	84
Disgyblion o oedran ysgol statudol	43
Nifer yn y dosbarthiadau meithrin	20
Canran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd (Canran genedlaethol y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd yn y sector Cynradd yw 22.9%)	24.8%
Canran y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol (a) (Canran genedlaethol y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol yn y sector Cynradd yw 11.1%)	23.3%
Canran y disgyblion sy'n siarad Cymraeg ar yr aelwyd	41.9%
Canran y disgyblion sy'n siarad Saesneg fel iaith ychwanegol	0.0%
Dyddiad penodi'r pennaeth	01/04/2020
Dyddiad yr arolygiad blaenorol gan Estyn (os yw'n berthnasol)	01/02/2018
Dyddiad dechrau'r arolygiad	16/06/2025

Daw'r data hwn o ddata mwyaf diweddar y Cyfrifiad Ysgol Blynnyddol ar Lefel Disgybl. Efallai y byddant ychydig yn wahanol i'r hyn a arsylwyd yn ystod yr arolygiad.

Mae gwybodaeth ychwanegol ar gael o wefan Llywodraeth Cymru, Fy Ysgol Leol: [Fy Ysgol Leol \(gov.wales\)](https://gov.wales)

- a. Mae'r term 'anghenion dysgu ychwanegol' yn cael ei ddefnyddio i ddisgrifio disgyblion sydd ar gofrestr AAA/ADY yr ysgol

Crynodeb

Mae Ysgol Abercaseg yn darparu cwricwlwm ysgogol sy'n blaenoriaethu datblygiad disgyblion fel dinasyddion balch, cyfrifol ac uchelgeisiol. Maent yn cynnig profiadau dysgu ystyrlon sy'n meithrin cysylltiad cryf rhwng yr ysgol, eu cymuned a'r iaith Gymraeg. Mae athrawon yn cynllunio sesiynau sy'n darparu her yn nysgu'r disgyblion ac yn adeiladu ar eu diddordebau'n fedrus. Maent yn defnyddio'r amgylchedd lleol yn greadigol i ehangu gorwelion disgyblion ac i ddwysáu eu hymwybyddiaeth o'u hunaniaeth. Mae'r disgyblion yn cymryd rhan weithredol mewn gweithgareddau cymunedol ac yn dangos balchder amlwg wrth iddynt gyfrannu'n frwd at fywyd y pentref.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn gwneud cynnydd cadarn yn eu medrau llythrennedd, rhifedd a digidol. Maent yn datblygu fel siaradwyr brwd a darllenwyr hyderus sy'n cyfathrebu'n ddeallus a chyd-drafod eu dysgu yn effeithiol. Mae medrau ysgrifennu disgyblion yn datblygu'n fedrus, gyda'r disgyblion hŷn yn ysgrifennu'n aeddfed at bwrpasau gwahanol. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu eu medrau mathemateg a digidol yn fwriadus mewn gweithgareddau diddorol. Darperir cyfleoedd pwrpasol iddynt ddatblygu eu medrau meddwl yn annibynnol mewn gweithgareddau sy'n eu hannog i ddatrys problemau a goresgyn anawsterau yn eu dysgu.

Ar y cyfan, mae athrawon yn defnyddio dulliau addysgu effeithiol sy'n annog disgyblion i gydweithio'n llwyddiannus. Maent yn holi'n fanwl ac herio'r disgyblion i feddwl yn ddyfnach am eu dysgu. Mae'r disgyblion yn ymateb yn gadarnhaol i gefnogaeth ac yn dangos agweddau cadarn at eu dysgu. Er hyn, ar adegau, mae staff yn gor-arwain dysgu'r disgyblion sy'n lleihau'r cyfleoedd iddynt ddysgu'n annibynnol.

Mae staff yn hyrwyddo lles disgyblion yn hynod effeithiol. Maent yn magu perthynas waith gadarnhaol â'r disgyblion sy'n cefnogi eu lles a'u dysgu yn llwyddiannus. Mae hyn yn cyfrannu'n effeithiol at gefnogi'r disgyblion i ymddwyn yn dda gan feithrin eu hagweddau iach at ddysgu.

Mae'r corff llywodraethol yn cefnogi a darparu her a chefnogaeth berthnasol i arweinwyr mewn modd adeiladol. Mae prosesau hunanwerthuso a chynllunio gwella yr ysgol yn gadarn, ond nid yw arweinwyr bob amser yn sicrhau bod y gweithdrefnau hunanwerthuso mor drwyadl ar draws y ffederasiwn cyfan.

Argymhellion

Rydym wedi gwneud dau argymhelliad i helpu'r ysgol i barhau i wella

- A1. Darparu cyfleoedd cyson i ddisgyblion ddatblygu eu medrau dysgu annibynnol
- A2. Cryfhau gweithdrefnau hunanwerthuso a chynllunio ar gyfer gwella ar draws y ffederasiwn

Beth sy'n digwydd nesaf

Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r argymhellion o'r arolygiad.

Prif arfarniad

Mae staff yn cydweithio'n llwyddiannus i ddatblygu cwricwlwm ysgogol i ddisgyblion sy'n dathlu treftadaeth unigryw yr ardal. Mae staff yn rhannu gweledigaeth angerddol y pennaeth am ddatblygu'r disgyblion i fod ddinasyddion egwyddorol sy'n falch o'u cymuned a'r iaith Gymraeg. O ganlyniad, mae'r disgyblion yn arddel arwyddair yr ysgol: 'Gorau addysg, cael gwreiddiau', yn llwyddiannus.

Yn y rhan fwyaf o sesiynau dysgu, mae staff yn cynnig cyfleoedd a phrofiadau i ddisgyblion ddatblygu eu medrau yn bwrpasol wrth ymroi i dasgau a heriau atyniadol a diddorol. Mae athrawon yn cyd-gynllunio i sicrhau bod y cwricwlwm yn gyfredol a pherthnasol tra'n adlewyrchu gwreiddiau hanesyddol, diwylliannol ac ieithyddol yr ardal leol. Maent yn meithrin gwerthfawrogiad disgyblion o'u cymuned gan sicrhau bod y Gymraeg yn rhan greiddiol o'u profiadau dysgu o fewn a thu hwnt i'r ysgol. Mae disgyblion yn elwa'n fawr o ymweliadau cyson â'r gymuned leol, yn cynnal gwasanaethau mewn cartref preswyl, ymweld â busnesau lleol ac ymuno â grwpiau cymunedol wrth gadw'r pentref. O ganlyniad, mae'r disgyblion yn dechrau dangos ymwybyddiaeth gyson o'u cynefin, dealltwriaeth o'u treftadaeth a balchder at yr iaith Gymraeg.

Mae mwyafrif y disgyblion yn dechrau yn yr ysgol â medrau llythrennedd, rhifedd a chymdeithasol sydd yn is na'r hyn sydd yn ddisgwyliedig o'u hoed a'u cam datblygu. Wrth i fedrau'r rhan fwyaf o ddisgyblion wella, maent yn gwneud cynnydd cadarn, gan gynnwys disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) a'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi. Mae'r rhan fwyaf yn datblygu eu medrau gwrando a chyfathrebu yn effeithiol wrth drafod eu dysgu'n fyrlymus gyda'u cyfoedion ac oedolion. Maent yn datblygu i fod yn siaradwyr hyderus ac aeddfed. Mae medrau darllen cynnar llawer o'r disgyblion ieuengaf yn datblygu'n gadarn sy'n rhoi sylfaen gref ar gyfer datblygiad pellach. O ganlyniad, mae'r disgyblion yn datblygu'n ddarllenwyr hyderus ac annibynnol, sy'n dangos mwynhad pur o ddarllen. Mae medrau ysgrifennu llawer yn datblygu'n briodol wrth iddynt ysgrifennu darnau ymestynnol yn annibynnol at ystod o bwrpasau.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymateb yn gadarnhaol i'r cyfleoedd eang a ddarperir ar eu cyfer i gymhwyso eu medrau mathemateg a digidol mewn cyd-destunau amrywiol. Maent yn ymgolli mewn profiadau dysgu yn awchus, ac o ganlyniad, yn datblygu chwilfrydedd a hyder cynhenid wrth wynebu heriau newydd tra'n dysgu'n unigol, mewn parau ac mewn grwpiau yn llwyddiannus. Mae athrawon a chymhorthyddion yn holi disgyblion yn ddeallus gan ofyn cwestiynau sy'n darparu her ac yn eu hannog i feddwl yn ddwys a rhesymu eu dysgu er mwyn llwyddo. Mae disgyblion yn ymateb yn gadarnhaol i adborth pwrpasol ac yn dangos gwydnwch wrth fynd i'r afael â thasgau. Fodd bynnag, ar adegau, mae staff yn dueddol o or- arwain y disgyblion sydd yn cyfyngu'r cyfleoedd i ddisgyblion ddysgu'n annibynnol.

Mae'r athrawon a'r cymorthyddion yn hyrwyddo lles disgyblion yn hynod effeithiol sy'n cyfrannu'n fwriadus at gefnogi'r disgyblion i fwynhau ac ymgolli yn eu dysgu. Maent yn meithrin perthynas waith gadarnhaol a chynhaliol â'r disgyblion sy'n cyfrannu'n fwriadus at eu gallu i'w hadnabod nhw a'u teuluoedd yn dda er mwyn eu cefnogi i ddatblygu agweddau cadarnhaol at ddysgu. O ganlyniad, mae gan bron bob disgybl agweddau cadarnhaol tuag at eu dysgu ac maent yn ymddwyn yn arbennig o dda yn eu dysgu a'u chwarae.

Mae cydlynwyr ADY y ffederasiwn yn cydweithio'n effeithiol i nodi a gweithredu ar anghenion disgyblion yn brydlon. Mae ganddynt berthynas lwyddiannus ag ystod eang o bartneriaid proffesiynol allanol. Mae'r rhain yn helpu cryfhau'r ddarpariaeth ac yn darparu cyngor ac arweiniad gwerthfawr i staff a rhieni. Mae'r athrawon a'r cydlynwyr yn dangos dealltwriaeth gadarn o anghenion, diddordebau a chynnydd disgyblion. Mae hyn yn sicrhau bod disgyblion ag ADY yn elwa o gymorth penodol, gyda'r rhan fwyaf yn gwneud cynnydd da o'u manau cychwyn.

Mae gan arweinwyr drefniadau effeithiol ar gyfer cefnogi disgyblion wrth iddynt symud o'r naill ddosbarth i'r llall o fewn yr ysgol, gan gynnwys wrth i ddisgyblion symud i Ysgol Pen-y-bryn. Mae hyn yn sicrhau bod disgyblion yn ymgartrefu'n dda yn eu hamgylchedd dysgu newydd ac yn parhau i wneud cynnydd cyson.

Cefnogir y pennaeth gan dîm ymroddgar a brwdfrydig o staff sy'n rhannu ei angerdd am les disgyblion a'r angen i gefnogi pob disgybl i gael y gefnogaeth i lwyddo. Mae staff y ddwy ysgol o fewn y ffederasiwn yn cydweithio'n llwyddiannus ar lawer o agweddau er mwyn hybu medrau disgyblion a darparu cwricwlwm cyffrous ac ysgogol ar eu cyfer. Mae arweinwyr yn sicrhau bod staff yn manteisio ar gyfleoedd dysgu proffesiynol gwerthfawr sy'n cyfrannu'n effeithiol at godi safonau disgyblion ar draws y ffederasiwn.

Mae prosesau hunanwerthuso a chynllunio gwella yr ysgol yn gadarn. Mae arweinwyr a staff yn cynnal amrywiaeth briodol o weithgareddau monitro a sicrhau ansawdd sydd yn adnabod cryfderau ac agweddau i'w gwella yn briodol. Er hyn, nid yw arweinwyr bob amser yn sicrhau bod y gweithdrefnau gwerthuso yn ddigon cadarn ar draws y ffederasiwn er mwyn adnabod y blaenoriaethau gwella yn ddigon effeithiol. Trwy hyn, nid yw'r ddarpariaeth bob tro'n cefnogi disgyblion i wneud cynnydd cyson yn eu medrau.

Mae gan y llywodraethwyr ddealltwriaeth gadarn o'u cyfrifoldebau wrth gefnogi arweinwyr i arwain a sicrhau rhediad cyson i'r ffederasiwn. Maent yn ymweld â'r ysgolion yn rheolaidd ac yn trefnu gweithgareddau monitro buddiol er mwyn gwella eu hadnabyddiaeth o'r ysgolion yn well. Maent yn craffu ar waith ac yn siarad â disgyblion gan ganolbwyntio ar ffocws pendant o'r cwricwlwm gan gefnogi'r arweinwyr yn gyson. Mae ganddynt ymwybyddiaeth dda o elfennau o ddysgu'r disgyblion, er enghraifft y cynnydd yn eu medrau llafar.

Gwybodaeth ychwanegol

Nid yw trefniadau'r ysgol ar gyfer diogelu disgyblion yn peri pryder

Nid yw trefniadau'r ysgol ar gyfer rheoli'r safle yn rhoi unrhyw achos i bryderu

Mae gan yr ysgol drefniadau priodol ar gyfer hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach

Mae arweinwyr a llywodraethwyr yn rheoli cyllid yr ysgol yn briodol, gan gynnwys defnyddio'r grant datblygu disgyblion.

Sail dystiolaeth yr adroddiad

Cyn yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn dadansoddi deilliannau o'r holiadur i rieni/gofalwyr a'r holiadur i ddisgyblion, ac yn ystyried barn athrawon, staff a'r corff llywodraethol / aelodau'r pwyllgor rheoli trwy eu hymatebion i'w holiadur

Yn ystod yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn cynnal cyfarfod â rhieni/gofalwyr i glywed eu barn am yr ysgol a'i heffeithiolrwydd
- yn cyfarfod â'r pennaeth, y llywodraethwyr, uwch arweinwyr ac arweinwyr canol ac athrawon unigol i werthuso effaith gwaith yr ysgol
- yn cyfarfod â disgyblion i drafod eu gwaith, gwranddo arnynt yn darllen a chael eu barn am agweddau amrywiol ar eu hysgol
- yn cyfarfod â grwpiau o ddisgyblion mewn rolau arwain, fel cynrychiolwyr y cyngor ysgol a'r pwyllgor eco
- yn ymweld â sampl eang o ddosbarthiadau, gan gynnwys grwpiau cymorth dysgu a'r ganolfan adnoddau arbenigol (lle y bo'n briodol), ac yn ymgymryd ag amrywiaeth o deithiau dysgu i arsylwi disgyblion yn dysgu ac i weld staff yn addysgu mewn amrywiaeth o leoliadau, gan gynnwys ystafelloedd dosbarth, grwpiau cymorth (lle y bo'n briodol), ac mewn ardaloedd awyr agored
- yn ymweld â'r ganolfan adnoddau arbenigol yn yr ysgol i weld dysgu'r disgyblion (lle y bo'n briodol)
- yn arsylwi ac yn siarad â disgyblion amser cinio ac amser egwyl, ac mewn sampl o glybiau ar ôl ysgol
- yn mynychu gwasanaethau ac addoli dyddiol ar y cyd
- yn edrych yn fanwl ar brosesau hunanwerthuso'r ysgol
- yn ystyried cynllun gwella'r ysgol ac yn edrych ar dystiolaeth i ddangos pa mor dda roedd yr ysgol wedi bwrw ymlaen â gwelliannau a gynlluniwyd
- yn craffu ar amrywiaeth o ddogfennau'r ysgol, gan gynnwys gwybodaeth am asesu a chynnydd disgyblion, cofnodion cyfarfodydd staff a'r corff llywodraethol, gwybodaeth am les disgyblion, gan gynnwys diogelu disgyblion, a chofnodion hyfforddiant a datblygiad proffesiynol staff

Ar ôl yr arolygiad ar y safle a chyn cyhoeddi'r adroddiad, fe wnaeth Estyn:

- adolygu canfyddiadau'r arolygiad ochr yn ochr â'r dystiolaeth ategol gan y tîm arolygu er mwyn dilysu, safoni a sicrhau ansawdd yr arolygiad

Atodiad 1: Niferoedd – symiau a chyfrannau

Mae'r adroddiad yn cyfeirio at wahanol symiau a chyfrannau, e.e. '*y rhan fwyaf o ddisgyblion...*' neu '*ychydig iawn o ddisgyblion...*'. Rydym yn defnyddio'r termau hyn i ddisgrifio symiau a chyfrannau fel yr amlinellir yn y tabl isod:

bron pob un =	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf =	90% neu fwy
llawer =	70% neu fwy
mwyafrif =	dros 60%
hanner =	50%
tua hanner =	yn agos at 50%
lleiafrif =	islaw 40%
ychydig =	islaw 20%
ychydig iawn =	llai na 10%

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael gan yr ysgol ac ar wefan Estyn
(www.estyn.llyw.cymru)

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 28 Deddf Addysg 2005.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor, Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan:
www.estyn.llyw.cymru

Cyfieithwyd y ddogfen hon gan Trosol (Cymraeg i Saesneg).